

Ahi Evran Üniversitesi
Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 10, Sayı 2, Ağustos 2009
Sayfa 57-65

MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMENLERİN SINIF YÖNETİMİNDEKİ EKSİKLİKLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Habib ÖZGAN¹
Seda YILMAZ²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; müfettişlerin, öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksiklikleri konusundaki algılarını ve çözüm önerilerini belirlemektir. Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksiklikleri altı boyutta incelenmiş ve her bir boyut bir kategori olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi konusundaki eksikliklerinin müfettişler tarafından nasıl değerlendirildiğini ortaya koymak amacıyla Türkiye'nin farklı şehirlerinden rastgele seçilen 20 ilköğretim müfettişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme sonucunda elde edilen verilere frekans, kategori ve ilişki analizi yapılmıştır. Müfettişlerin sınıf yönetimindeki öğretmen eksiklikleri hususunda getirdikleri çözüm önerilerine frekans analizi yapılmıştır. Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksiklikleri; “ sınıf hakimiyeti, öğrenme-öğretme süreci, iletişim, konu alanı ve alan eğitimi bilgisi, sınıfın fiziksel durumu ve diğer” başlıkları altında incelenmiştir. Görüşme metninde tekrarlanan cümlelerin tekrarlanma sıklığı (frekans analizi) belirlenmiştir. Belirlenen bu alt başlıklar daha önce yukarıda belirtilen 6 kategoriye uygun şekilde yerleştirilmiştir. Görüşme metni verilerine yapılan frekans ve kategori analizine bağlı olarak müfettişlerin öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksikliklerini hangi kategoriyle ne derece ilişkilendirdikleri (ilişki analizi) belirlenmiştir.

Müfettişler öğretmenlerin en çok öğretme-öğrenme süreci ile ilgili eksiklikleri olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenlerin sınıf hâkimiyeti ile ilgili eksiklikleri de müfettişlerin en fazla bahsettikleri konular arasındadır.

ANAHTAR KELİMELER: Müfettiş, sınıf yönetimi, öğretmen.

THE PERCEPTION OF INSTRUCTORS ABOUT TEACHER'S DEFICIENCIES OF CLASSROOM MANAGEMENT

ABSTRACT

The aim of this survey is to determine the perception and solution suggestions of instructors about teacher's deficiencies of classroom management. The deficiencies of teachers about classroom management are investigated in six categories and each dimension is evaluated as one category. In order to demonstrate how the deficiencies of teachers about classroom management were evaluated by the inspectors. 20 inspectors selected randomly from different cities of Turkey were interviewed. The frequency, category and correlation analysis were applied to the findings obtained by means of these interviews. Frequency analysis was applied to the solution suggestions of instructors about the classroom management deficiencies of teachers.

The deficiencies of teachers in classroom management are investigated in “classroom domination, learning-teaching period, communication, subject field and field educational knowledge, physical condition of the classroom and other” titles. The repetition frequency of the sentences repeated in the interview text (frequency analysis) is determined. These determined sub-titles are suitably placed into six categories mentioned previously.

¹ Yrd. Doç. Dr. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. Gaziantep/Türkiye, ozgan@gantep.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. Gaziantep/Türkiye, sedayilmaz20@hotmail.com

Depending on the frequency and category analysis applied to the interview text data, it is determined that to which category and how much the inspectors related (correlation analysis) teachers' deficiencies in classroom management and with which category is determined.

Inspectors tell that teachers mostly have deficiencies about teaching-learning period. The deficiencies about teachers' classroom management domination are among the subjects inspectors mentioned mostly.

KEYWORDS: instructor, class management, teacher.

GİRİŞ

Sınıf yönetimi, sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir (Lemlech, 1988); içinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması ve sürdürülmesidir (Doyle, 1986; Brophy, 1988; Montero&Sieburth, 1989); öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin en aza indirilmesi, öğretim zamanının uygun kullanılması, etkinliklere öğrencilerin katılımının sağlanmasıdır (Kearney ve diğerleri, 1985); Sınıftaki kaynakların, insanların ve zamanın yönetimidir (Akt: Başar, 2005:6).

Sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağıdır. Sınıf, öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Eğitimin hedefi olan öğrenci davranışının oluşması burada başlar. Eğitim için gerekli birincil kaynaklar olan öğrenci, öğretmen, program ve kaynaklar, sınıfın içindedir (Kıran,2005:9).

Eğitimde başarılı olmak için ilk adım sınıfın iyi yönetilmesi olarak kabul edilmektedir. Yani; sınıf yönetiminde başarılı olanlar genellikle iyi öğretmen özellikleri taşımaktadırlar (Demirel 2000:202). İyi bir sınıf yönetimi iyi bir öğretime bağlıdır. Bu anlamda sınıf yönetimi araç, kaliteli yönetim amaçtır (Başar; 2005). Öğretmenin sınıfın ne zaman neresinde bulunacağını, amaçları ve yaptığı etkinliğin türü belirler. Masasında çok fazla zaman geçiren öğretmen, olumsuz davranışlarla karşılaşır (Grubaugh ve Houston, 1990). Öğretmen yerini belirlerken tüm öğrencileri görebilmeyi ve öğrenci davranışlarını göz önüne almalıdır (Cangelosi, 1988).

Öğretmenin derste kullanacağı araçları önceden hazırlaması, tahtaya yazılacakları önceden yazması, bir grupta ilgilenirken diğerlerini gözden kaçırmaması sınıf yönetimi için gereklidir (Jacobsen ve others, 1985) Öğretmenler sınıfta bilgiyi aktarıcı değil, bilgiye nasıl ulaşılacağını gösteren rehber olmalıdır. Öğretmenler okulda; yalnızca yaptığı işi doğru yapan değil, aynı zamanda doğru işler yapan kişiler yetiştirmelidir (Schlechty, 1991).

Öğretmenin derse karşı olan istekliliği ve bağlılığı öğrenciyi de bu yönde etkiler (Skinner ve others, 1990). Öğrencinin kendine olan güveni, başarısını etkileyeceğinden dolayı, öğretmen öğrencinin kendine olan güvenini artırıcı bir ortam hazırlamalıdır. Öğrenciyi girişimciliğe teşvik etmeli ve başarabileceğini söylemelidir (Barker, 1982).

Cangelosi (1989) göre; sınıfta zamanın tümü, eğitsel amaçlara yönelik etkinlikler için kullanılmalıdır. Bunu sağlamanın bir yolu, sınıf süreçlerinin dikkatle planlanması, zamana bağlanmasıdır. Öğretmen, zaman yitirici yönetsel işlerle de sınıfta fazla uğraşmamalıdır. Yoklama yapmak için herkesin adını okumak gerekmez, olan-olması gereken öğrenci sayılarına bakılarak, öğrencileri tanıyan olmanın da yardımıyla, kimlerin gelmediği hemen bulunabilir. Yönetsel duyurular da fazla zaman almamalıdır. Kullanımı birbiriyle ilgili araçlar yan yana konarak, araç ve onu kullananın bulunduğu yerler yakın tutularak, araç kullanımının alacağı zaman azaltılabilir. Örneğin, okuma köşesi kitap raflarının, deney aletleri deney masalarının yakınında olmalıdır. Öğretmen, sınıftaki etkinliklerin hazırlıklarını ders öncesinde yaparak, araçların hazırlanmasını, düzenlenişini, önceden bitirerek, tahtaya yazılacakları ders öncesinde yazarak, zaman kazanabilir (Akt, Başar, 2005:81-82).

Aynı düzeyde sınıfları okutan veya aynı dersi veren öğretmenler birbiriyle işbirliği içerisinde olmalıdır. Bu işbirliğinde katı sınırlamalara yer verilmemelidir, çünkü sınıfların düzeyi aynı olsa da, öğrenciler arasında bireysel farklar vardır (Wood, 1992: 52).

Bir öğrencinin yerini belirlerken en önemli kaygı kaynaklarından biri, kolayca işitebileceği ve görebileceği bir yer bulmaktır (Harris, 1991). Sınıfta eğer işitme ve görme problemi olan çocuklar varsa bunlar en uygun yerlere yerleştirilmelidir. Her öğrencinin kolayca tahtayı görebileceği bir sınıf düzeni oluşturulmalıdır. Öğrencilerin

iletişim kabiliyetleri de sınıfta oturma düzenini etkileyen değişkenlerdendir. Ön ve orta sıralar iletişim güçlüğü çeken öğrenciler için uygundur (Gage&Berliner, 1984).

Jones ve Jones'a göre öğrencinin gereksinimleri sınıf yönetimini çok fazla etkiler. Öğrenci gereksinimleri arasında öğrencinin yaşı, gelişim durumu, içinde yaşadığı çevresi, köy, gecekondulu ya da gelişmiş bölge gibi yakın çevresi ile ailenin eğitim, ekonomik ve sağlık durumları gibi etmenler sayılabilir (Akt.Celep, 2002:11).

Eğitim sisteminin en önemli öğelerinden birisi öğretmen olduğu için toplumun geleceği açısından öğretmenlik mesleği üzerinde önemle durulmalıdır. Öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, uygulama dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim gibi konular, tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girer. Öğretmenlerin alan bilgisi, öğretim süreçlerinde geniş bilgi ve beceri birikimi ile işbirliği, koordinasyon ve değerlendirmeyi içeren alanlardaki yeterliklere sahip olabilmeleri için, öğretmen yetiştiren ulusal programların yeni taleplerini karşılayacak şekilde planlanması ve geliştirilmesi gerekir (Çelikten, Şanal, 2005).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma; öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksiklikleri ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Öğretim sürecindeki en önemli süreçlerden biri olan sınıf yönetimi konusundaki öğretmen eksikliklerini ortaya koymak daha kaliteli bir eğitim ortamını betimlemek açısından fayda sağlayacaktır. Böylece daha olumlu geribildirimler alınabilecektir. Bu amaç doğrultusunda müfettişlere şu sorular sorulmuştur:

1. Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksiklikleri nelerdir?
2. Çözüm önerileriniz nelerdir?

METOD

Bu araştırma tarama modelinde betimsel ve nitel bir araştırmadır. Araştırma verileri, görüşme yöntemi (telefonla görüşme) ile toplanmıştır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Görüşme, çoğunlukla yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim iletilicileriyle de olabilir (Karasar, 2005).

Görüşme, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden rasgele seçilen 20 müfettişle yapılmıştır. Görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve verilen yanıtlar metin haline getirilmiştir. Elde edilen görüşme metnine frekans, kategori ve ilişki analizi yapılmıştır.

Frekans analizinde, sayılabilecek nitelikte birimler (örneğin sözcükler) alınır ve analiz göstergeleri frekans türünde ifade edilir. Frekans analiz en basit şekliyle, birim veya öğelerin sayısal, yüzdesel ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktır. Kategorisel analiz, belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesini ve ardından bu birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasını ifade eder. İlişki analizi ise neyin kaç kez görüldüğünü değil, neyin neyle beraber görüldüğünü, çeşitli mesaj öğelerinin hangi ilişki yapısı içinde birlikte bulunduğunu saptamayı amaçlar (Bilgin, 2006).

Geçerlik ve Güvenirliği Çalışması

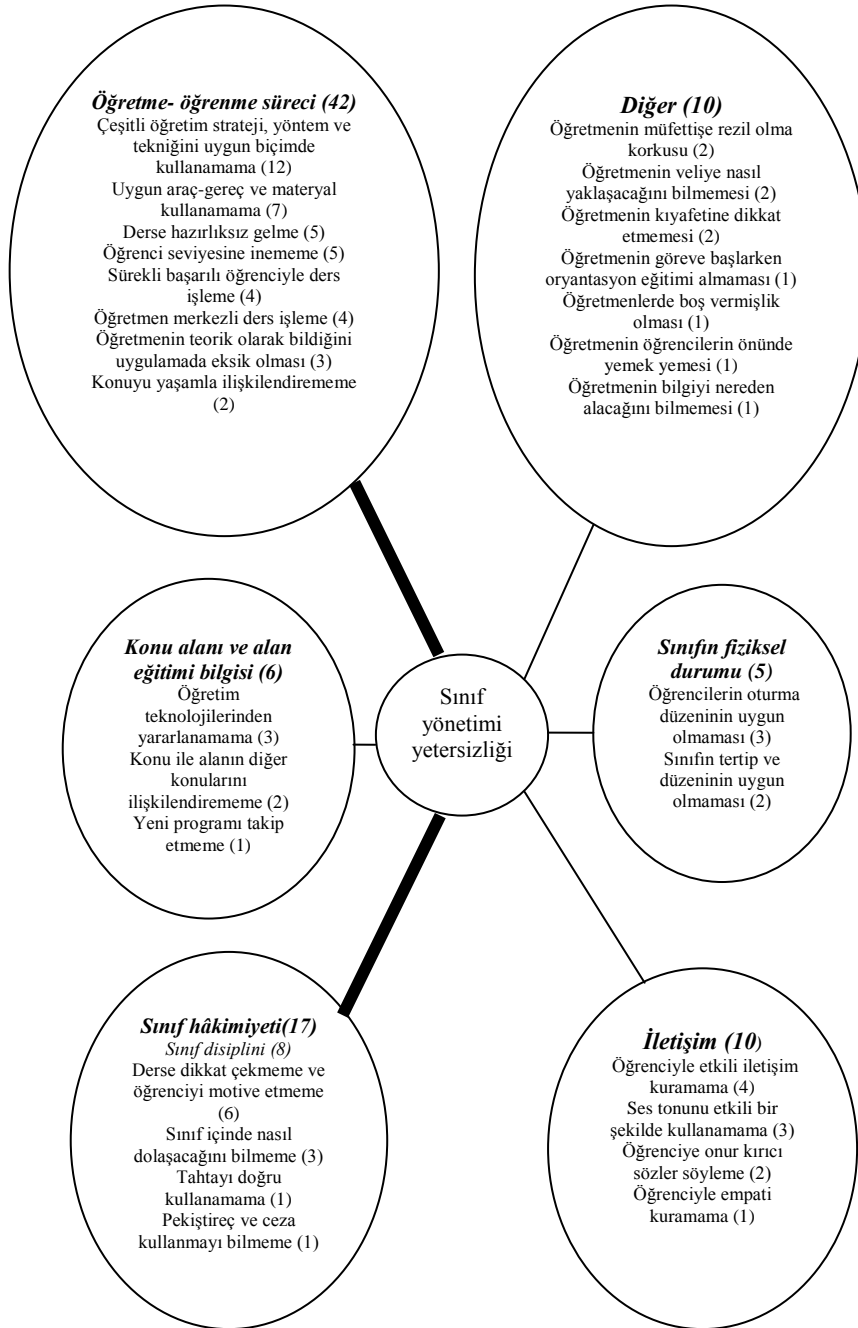
Araştırmada iç geçerliği (inandırıcılık) sağlamak için uzman incelemesi ve katılımcı teyidine başvurulmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerin süresi uzun tutularak da uzun süreli etkileşim yoluyla da iç geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Dış geçerlik (aktarılabirlik) ayrıntılı betimleme gerçekleştirilmiştir. Tutarlılık incelemesiyle iç güvenirlilik (tutarlık), iki uzman tarafından gerçekleştirilen teyit incelemesi yoluyla dış güvenirlilik (teyit edilebilirlik) sağlanmıştır.

Katılımcı Özellikleri

Türkiye genelinden rastgele seçilerek telefonla görüşme yapılan ilköğretim müfettişlerinin 16'sı erkek 4'ü bayandır. Müfettişlerin %65'i 45 yaşın üstünde, lisans eğitimini tamamlamış erkek müfettişlerdir. Görüşme yapılan müfettişlerin % 20'si 30 yaşın üstünde, lisans eğitimini tamamlamış bayan müfettişlerdir. Erkek müfettişlerden 3'ü (%15) yüksek lisansını tamamlamıştır. Görüşme yapılan müfettişler arasında yüksek lisans eğitimi almış bayan müfettiş yoktur.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde; müfettişler ile yapılan görüşme sonucu elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Müfettişlerin sorulara verdikleri yanıtlardaki ortak kelime ve kelime grupları belirlenmiş ve sayılmıştır. Bu sayısal değerlerin oranları ve yüzdeleri belirlenmiştir. Müfettişlerin verdikleri cevaplardaki ortak noktalar literatür yardımıyla kategorilere ayrılmıştır. Belirlenen ortak kelime ve kelime grupları oluşturulan kategorilere yerleştirilmiştir. Frekans yardımıyla elde edilen oran ve yüzdelerle göre neyin neyle ilişkili olduğu ve ilişki düzeyi belirlenmiş, yani ilişki analizi yapılmıştır.

Ortalama: $92/6= 15,3$

15 ve üzeri: ██████████

Şekil 1. Müfettişlerin; Öğretmenlerin Sınıf Yönetimindeki Eksikliklerine İlişkin Kavramsal Kodlamalar, Kavramların Kullanım Sıklığı ve Tema ile Kavramlar Arasındaki İlişki

Şekil 1 incelendiğinde sınıf yönetimi ile öğrenme-öğretme süreci ve sınıf hâkimiyeti kategorileri arasında ortalamanın üzerinde (ortalama=15,3) bir ilişki olduğu görülmektedir. İletişim, sınıfın fiziksel durumu, konu alan ve alan eğitimi bilgisi ve diğer kategorilerle ilişkinin olduğu fakat ortalamanın altında olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Şekil 1'e göre; müfettişlerin; öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksiklikleri konusunda en fazla vurguladıkları konu öğretme-öğrenme sürecine yönelik eksikliklerdir (% 45.65). Öğretme-öğrenme sürecinin öğretmen eksiklikleri konusundaki alt başlıklarına baktığımızda müfettişlerin en çok kullanılan strateji, yöntem ve teknik yanlışlığını yineledikleri görülmektedir (%13.04). Müfettişler bu konuda; "Öğretmen sınıfta daha çok düz anlatımı tercih ediyor, öğretmen merkezli ders işlenmesi en büyük eksikliklerden bir tanesidir, çağdaş yöntem ve teknikleri yeterince kullanamadıklarını görüyorum, öğretmen yöntem ve teknikleri öğrenci seviyelerine göre ayarlamada çok eksiktir." şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretme-öğrenme sürecinde en çok vurgulanan öğretmen eksikliklerinden biri de öğretmenlerin uygun araç-gereç kullanmamasıdır. Bu konuda müfettişler; "Araç gereç kullanımında öğrencilerin katılımını sağlamıyorlar, maalesef araç-gereç kullanmaktan çoğu öğretmenlerimiz yoksundur, çoğunlukla materyal kullanmada maalesef eksiklik fazladır, öğretmenlerimizin materyal kullanımında eksikleri vardır" şeklinde eleştiride bulunmuşlardır. Öğretme-öğrenme sürecinde bahsedilen diğer eksiklikler ise; derse hazırlıksız gelme (%5.4), öğrenci seviyesine inememe (%5.4), sürekli başarılı öğrenciyle ders işleme (%4.3), öğretmen merkezli ders işleme (%4.3), öğretmenin teorik olarak bildiğini uygulamada eksik olması (%3.2), konuyu yaşama ilişkilendirememe (%2.1) konularındadır.

Müfettişler, öğretmenlerin öğretme-öğrenme sürecindeki eksikliklerden sonra en fazla sınıf hâkimiyetindeki eksiklikler üzerinde durmuşlardır (%20.65). Müfettişler "Öğretmenlerimiz sınıfta disiplini sağlama açısından oldukça zayıftır, öğretmenlerimizde sınıf hâkimiyeti eksik, sınıf hâkimiyeti olması gerekenin altında, öğrencilerin davranışlarını öğretmen kontrol edemiyor, sınıf hâkimiyeti oldukça azdır." şeklinde eleştirilerde bulunmuşlardır. Derse dikkat çekmeme ve öğrenciyi motive etmeme (%6.5), sınıf içinde nasıl dolaşacağını bilmeme (%3.2), tahtayı doğru kullanamama (%1.08), pekiştirici ve ceza kullanmayı bilmeme (%1.08) görülen eksiklikler arasındadır.

Müfettişler, öğretmenlerin iletişim becerileri açısından da eksik olduğu görüşündedirler (%10.86). Görüşme yapılan müfettişlerin öğretmenlerin öğrenciyle etkili iletişim kuramamasından (%4.34), ses tonunu etkili bir şekilde kullanamamasından (%3.26), öğrenciye onur kırıcı sözler söylemesinden (%2.17) ve öğrenciyle empati kuramamasından (%1.08) bahsetmişlerdir. Bu konuda müfettişler "İletişim becerileri çoğunlukla çok düşüktür, iletişim yok, sınıf içerisinde etkili iletişim kuramıyorlar, iletişim becerileri zayıf." eleştirilerinde bulunmuşlardır.

Müfettişler, öğretmenlerin konu alanı ve alan eğitim bilgisinde de eksik olduğu görüşündedirler (%6.5). Bu eksiklikler; öğretim teknolojilerinden yararlanamama (%3.3), konu ile alanın diğer konularını ilişkilendirememe (%2.2), yeni programı takip etmeme (%1.0) şeklinde sıralanmıştır. Bu konudaki müfettiş yorumları, "Önceki derste işlenen konuları hatırlatmıyorlar, öğrencilere anlatacakları konunun hayatta ne işe yarayacağından bahsetmiyorlar, teknoloji kullanımında yetersizlerdir, öğretmenlerimiz derse hazırlıksız gelmektedirler; bundan dolayı da konuya tam hâkim olamamaktadırlar" şeklindedir.

Sınıfın fiziksel durumunun uygun şekilde ayarlanmaması da müfettişlerce belirtilen eksiklikler arasındadır (%5.43). Sınıfın fiziksel durumunun uygun şekilde düzenlenmemesinin öğretmen eksikliklerinden biri olduğunu savunan müfettişler ise bu konuda "Sınıfın temizlik ve düzen açısından zayıf olması eksikliklerden biridir, iyi bir ortam sağlanamazsa iyi verim alınmaz, sınıfı fiziki bakımdan ders ortamına hazır hale getirmelidirler, sınıfın tertip düzeni oldukça bozuk oluyor, sınıf düzenli olmadan eğitim-öğretim gerçekleşmesi zor oluyor, öncelikle sınıfı eğitim-öğretime hazır hale getirmeliyiz." söylemlerinde bulunmuşlardır.

Müfettişler tarafından belirtilen bazı eksiklikler belirli bir kategoriye dâhil edilememiştir. Bu eksiklikler diğer eksiklikler kategorisinde ele alınmıştır. Bu eksiklikler bütünü yaklaşık olarak %10.86'sına denk gelmektedir. Bu eksiklikler; öğretmenin müfettişe rezil olma korkusu (%2.17), öğretmenin veliye nasıl yaklaşacağını bilmemesi (%2.17), öğretmenin kıyafetine dikkat etmemesi (%2.17), öğretmenin görevde başlarken oryantasyon eğitimi almaması (%1.08), öğretmenlerde boş vermişlik olması (%1.08), öğretmenin öğrencilerin önünde (sınıfta) yemek yemesi (%1.08), öğretmenin bilgiyi nereden alacağını bilmemesi (%1.08) şeklinde sıralanmıştır.

Tablo 1. Müfettişlerin Öğretmenlerin Sınıf Yönetimindeki Eksiklikleri için Sundukları Çözüm Önerilerinin Frekans Analizi

Müfettiş önerileri	Frekans	Yüzde (%)
Üniversitelerde öğretmenlik uygulaması dersine daha fazla yer verilmelidir.	10	14,7
Öğretmen eksik olduğu konularda seminerlere katılmalıdır.	10	14,7
Öğretmen, sorunların üstesinden gelebilmek için öğretmenlik mesleğini sevmelidir.	8	11,7
Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.	6	8,8
Öğretmen mesleki kitaplardan okumalıdır.	5	7,3
Öğretmen sürekli kendini geliştirmelidir.	4	5,8
Öğretmenler öğrencinin gelişim özelliklerini iyi bilmelidirler.	3	4,4
Yöneticiler öğretmenlere yol göstermelidir.	3	4,4
Öğretmenler diksiyon dersi almalıdır.	2	2,9
Öğretmenin eksikleri denetimciler tarafından saptanmalıdır.	2	2,9
Öğretmenler iletişim ve empati konularında bilgilendirilmelidir.	2	2,9
Öğretmenler ödüllendirilmelidir.	2	2,9
Öğretmenler derse hazırlıklı gelmelidir.	2	2,9
Öğretmenler velilerle iletişim ve işbirliği halinde olmalıdır.	2	2,9
Öğretmenlerin mesleklerini daha verimli bir şekilde yapabilmeleri için kişisel sorunları (ekonomik, barınma, sosyal, kültürel) çözümlenmelidir.	1	1,4
Eğitim yatırımları artırılmalıdır.	1	1,4
Öğretmenler davranış bozuklukları konusunda bilgilendirilmelidir.	1	1,4
Denetim elemanları kaliteli olmalıdır.	1	1,4
Öğretmenler teknolojiyi yakından takip etmelidir.	1	1,4
Öğretmenler öğrencinin ilgisini çekecek kıyafetler giymemelidir.	1	1,4
Öğretmenler cezayı uygun durumlarda kullanmalıdır.	1	1,4
Toplam	68	100

Tablo 1’den anlaşıldığı gibi; görüşülen müfettişlerin %50’si (10 müfettiş) öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksikliklerinin en çok üniversitelerdeki öğretmenlik uygulaması dersine gerektiği kadar önem verilmemesinden kaynaklandığını düşünmektedir. Sorunun çözümü için üniversitelerde öğretmenlik uygulaması dersine daha fazla önem verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Müfettişler, “*Üniversitelerde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamalarına yeterince önem verilmiyor*” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Müfettişlerin %50’si tarafında ileri sürülen bir diğer çözüm önerisi de öğretmenlerin eksikliklerini giderici seminerlere katılmasıdır. Müfettişler, öğretmenlerin sınıf yönetimi konusundaki eksikliklerini gidermek için hizmet içi eğitim almaları ve mesleki kitaplar okumalarını çözüm önerisi olarak görmektedir. Görüşülen müfettişlerin %30’u (6 müfettiş) “*Öğretmenler hizmet içi kurslara katılmalıdırlar*”; %25’i (5 müfettiş) “*Öğretmenlerimiz kendilerini geliştirmek için mesleki kitaplar okumalı, yönetim bilgi ve becerilerini geliştirmelidir*” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Görüşmelerde en çok bahsedilen çözüm önerilerinden biri de öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksikliklerinin çözümü için öğretmenlik mesleğini sevmeleridir. Müfettişler bu konuda “*İlk olarak öğretmen mesleğini ve öğrencilerini sevmelidir. Öğretmenlik bir sanattır, bu sanatı yapmak kolay değildir, öğretmen mesleğini sevmeli, kendini yetiştirmeli ve geliştirmeli, her şeyden önce öğretmen mesleğini severek ve zevk olarak yaparsa sorunları daha çabuk aşar*” şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

Diğer öneriler ise şunlardır: Öğretmenler öğrencinin gelişim özelliklerini iyi bilmelidirler. Yöneticiler öğretmenlere yol göstermelidir. Öğretmenler diksiyon dersi almalıdır. Öğretmenin eksikleri denetimciler tarafından saptanmalıdır. Öğretmenler iletişim ve empati konularında bilgilendirilmelidir. Öğretmenler iletişim ve empati konularında bilgilendirilmelidir. Öğretmenler ödüllendirilmelidir. Öğretmenler derse hazırlıklı gelmelidir. Öğretmenler velilerle iletişim ve işbirliği halinde olmalıdır. Öğretmenlerin mesleklerini daha verimli bir şekilde yapabilmeleri için kişisel sorunları (ekonomik, barınma, sosyal, kültürel) çözümlenmelidir. Eğitim yatırımları artırılmalıdır. Öğretmenler davranış bozuklukları konusunda bilgilendirilmelidir. Denetim elemanları kaliteli olmalıdır. Öğretmenler teknolojiyi yakından takip etmelidir. Öğretmenler öğrencinin ilgisini çekecek kıyafetler giymemelidir. Öğretmenler cezayı uygun durumlarda kullanmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınıf yönetimi ile öğrenme-öğretme süreci ve sınıf hâkimiyeti kategorileri arasında ortalamanın üzerinde (ortalama=15,3) bir ilişki olduğu; iletişim, sınıfın fiziksel durumu, konu alan-alan eğitimi bilgisi ve diğer kategorilerle ilişkinin olduğu fakat ortalamanın altında olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Müfettişler, öğretmenlerin sınıf yönetiminde en fazla öğretme-öğrenme sürecinde eksik olduklarını düşünmektedirler. Öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde yanlış yöntem, teknik ve strateji kullandıkları fazlaca vurgulanmıştır. Araç-gereç kullanımı da müfettişler tarafından en fazla yinelenen eksiklikler arasındadır. Öğretmenin derse hazırlıksız gelmesi ve sürekli başarılı öğrenciyle ders işlemesi öğretmenin sınıf yönetimindeki eksiklikleri arasında sayılmıştır. Sama ve Tarım (2007) tarafından yapılan çalışma sonucu bu sonuç ile tutarsızlık göstermektedir. Bu çalışmaya göre; öğretmenler ders planlaması yapmakta ve bunu yaparken başarısız öğrencinin seviyesini göz önünde bulundurmaktadır. Aynı araştırtma sonucuna göre, öğretmenler başarısız öğrencilerle birebir görüşerek başarısız olma sebeplerini anlamaya çalışmaktadırlar. Bu tutarsızlığın bu araştırmada görüşülen kişilerin müfettişler; Sama ve Tarım'ın yaptığı araştırmada görüşülen kişilerin öğretmenler olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarına göre sınıf yönetimindeki en önemli eksikliklerden biri de sınıf hâkimiyetinin kurulamamasıdır. Öğretmen derse girdikten sonra o gün işleyeceği konuya öğrencinin dikkatini çekmeli ve onu öğreneceği konuyla ilgili motive etmelidir. Fakat bunun bazı öğretmenler tarafından yeterince yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bu araştırmada; öğretmenin sınıfta nasıl hareket edeceği konusunda yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen sınıf içinde dolaşmayıp, sürekli masasında oturarak öğrenciyi kontrol edemez. Sınıfta dolaşıp sınıfın huzuruna bozan, sınıfta gürültü yapıp dersin işlenmesini engelleyen öğrenciyi gerek beden diliyle, gerekse sözlü olarak uyarmalıdır.

Müfettişler öğretmenlerin iletişim eksikliğinden “Öğrenciyle etkili iletişim kuramama, ses tonunu etkili bir şekilde kullanamama, öğrenciye onur kırıcı sözler söyleme, öğrenciyle empati kuramama” şeklinde bahsetmişlerdir. İletişim öğretmenler için çok önemlidir. Sağlıklı bir iletişim için öğretmen öncelikle kendi davranışını algılamalı ve öğrencinin nasıl davranacağını kestirebilmelidir. Sama ve Tarım (2007) tarafından yapılan bir araştırma bu sonuçla tutarlılık göstermektedir. Bu araştırmaya göre bazı öğrenciler, öğretmenlerinin sevgisini yeteri kadar gösteremediğini belirtmişlerdir. Eğitsel iletişim ancak empati kurarak ve sevgi gösterilerek sağlanacağından sınıf yönetiminde empati ve sevgi önemli bir yer tutmaktadır. Murat, Özgan, ve Aslantaş'ın (2006) yaptıkları araştırmada “Empatik sınıf atmosferi ilkelerinin uygulandığı sınıflarda olumlu kişilik özellikleri gelişmekte, aynı zamanda akademik başarıda artmaktadır” sonuçlarına ulaşılmıştır. Bakıoğlu ve Karadağlı (2002) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre; öğrenciler, öğretmenlerin ilgisini mimik ve jestlerle kendilerine iletmediğinden rahatsızlık duymaktadır. Aynı araştırma sonucuna göre; öğretmenin olumsuz tepkiler vermesi ise öğrencilerin yaklaşık %25 (çeyreğine yakın) tarafından önemli bulunmuştur. Yeşilyurt ve Çankaya (2008) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre; öğretmenler, empati kullanarak öğrencilerin duygularını anladıklarını ifade etmektedirler.

Öğretmenler alan bilgisi konusunda da yeterli görülmemektedir. Bu sonuç ile Çelikten ve Şanal'ın (2005) araştırma sonuçları tutarlılık göstermektedir. Bu araştırma sonucuna göre; öğretmen eğitiminin yeniden yapılandırılması ve mesleki yeterliklere sahip öğretmen yetiştirme sorunu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin alan bilgisi, öğretim süreçlerinde geniş bilgi ve beceri birikimi ile işbirliği, koordinasyon ve değerlendirmeyi içeren alanlardaki yeterliklere sahip olabilmeleri için, öğretmen yetiştiren ulusal programların yeni taleplerini karşılayacak şekilde planlanması ve geliştirilmesi gerekir. Yeşilyurt ve Çankaya (2008) tarafından yapılan araştırma sonuçları ise tutarsızlık göstermektedir. Buna göre; kendilerini bilgi ve beceri bakımından geliştirme ve meslek, alan, genel kültür-yetenek bilgisi bakımından yeterli görme niteliklerini öğretmenler sınıf yönetimi açısından kendilerinde var olan nitelikler arasında göstermişlerdir.

Öğretmenlerin, öğretim teknolojilerinden yararlanamamaları da sınıf yönetimindeki eksikliklerindendir. Fakat Güven'in (2003) yaptığı çalışma sonucu bu sonuç işe tutarsızlık göstermektedir. Araştırmaya göre; “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme” dersinin bilimsel alan ile ilgili yeterlik düzeyleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının bu alandaki çoğu davranışı yeterli düzeyde kazandıkları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin oturma düzeninin uygun olmadığı ve sınıfın tertip ve düzeninin olmadığı da sınıf yönetimindeki eksiklikler arasındadır. Öğretmenin müfettişe rezil olma korkusu, veliye nasıl yaklaşacağını bilmemesi,

kıyafetine dikkat etmemesi, göreve başlarken yeterince oryantasyon eğitimi almaması, boş vermişlik olması ve bilgiyi nereden ve nasıl alacağı konusundaki yetersizliği görülen eksikliklerdendir.

Müfettişler; öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksikliklerini gidermeleri için bazı önerilerde bulunmuşlardır. Üniversitelerde uygulama dersine daha fazla yer verilmesi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim almaları gerektiği üzerinde fazlaca durulmuştur. Okçabol ve Gök'e (1998) göre, iyi öğretmen yetiştirilmesi konusunda öğretmenlerin yalnız % 3'ü "iyi yetişiyor, sorun yok" demektedir, % 73'ü bir sorun görmektedir ve değişim istemektedir. Aynı araştırmaya göre; iyi öğretmen yetiştirilmesi konusundaki düşüncelerin pek çoğu, eğitim fakültelerindeki eksiklikler ve yanlışlıklarla ilgilidir. Dile getirilen olumsuzlukların başında staj uygulamalarına yeterince ağırlık verilmemesi gelmektedir. Gödek'in (2004) araştırmasına göre; öğretmen eğitiminin geliştirilmesi için, eğitim sisteminin bileşenleri daha iyi anlaşılmalı ve düşünülmelidir. Ayrıca Eğitim Fakültelerindeki derslerin de okul müfredatıyla bağlantılı olarak işlenmesi gerekmektedir. Bu derslerin içeriği de öğretmen adaylarının eksiklikleri, deneyimleri ve görüşleri göz önünde bulundurularak düzenlenmelidir. Eğitim fakülteleri ile okullar arasında bağlantı kurulmalı ve bu bağlar güçlendirilmelidir. Erdemir'in (2007) yaptığı çalışmada ise öğretmen adaylarının okullarda uygulama derslerini başarı ile tamamlamalarına rağmen, bu derslerin kendilerini gerçek ortamlara hazırlayamadığı, hizmet öncesinde yaptıkları öğretmenlik uygulamalarının pek ciddiye alınmadığı noktasında düşüncelere sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu durumun uygulama sürecinde danışman öğretim üyeleri tarafından yeterli şekilde denetlenerek eksikliklerinin söylenmemesi ve hatalarının düzeltilmemesinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Güven ve Cevher (2005) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre; hizmet içi eğitim alma durumu açısından, öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri düzeylerinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Hizmet içi eğitimlerin sınıf yönetimi üzerinde de çok da belirleyici olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada ise öğretmenlerin sınıf yönetimindeki eksikliklerini gidermek için hizmet için eğitim programları çözüm önerisi olarak müfettişler tarafından dile getirilmektedir. Yani Güven ve Cevher'in araştırma sonucu ile bu araştırma sonucu örtüşmemektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Üniversitelerde öğretmenlik uygulaması dersine daha fazla yer verilmelidir. Uygulamada yer alan uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları öğretmen adaylarının yetiştirilmesi konusu azami dikkat göstermelidir.
2. Öğretmenler strateji, yöntem, teknik kullanımı; materyal kullanımı; bilgi ve iletişim teknolojileri konuları ve iletişim becerileri konularında seminerlere katılmalı, mesleki kitaplar okumalı ve yenilikleri takip etmelidir.
3. Öğretmenlere sınıf yönetimi bilgi ve becerilerini artırmak için hizmet içi eğitim verilmelidir.
4. Öğretmenlerin, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını yeterince dikkate almadığı bulgusuna dayanarak gelişim ve öğrenme psikolojisi konularında daha fazla bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.
5. Öğretmenler derse hazırlıklı gelmeli, dersin başlangıcında öğrenciyi anlatacağı konuya dikkat çekmeli ve motive etmelidir.

KAYNAKLAR

- Bakioğlu, A. & Karadağlı, İ. (2002). Toplam Kalite Bağlamında Sınıf İçinde İletim Yollarına Etki Eden Faktörler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,15, 85-102.
- Barker, L. L. (Ed.) (1982). *Communication In the Classroom*. Englewoods Cliffs: Prentice Hall Inc..
- Başar, H.(2005). *Sınıf Yönetim*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal yayıncılık.
- Brophy, J. (1988). Educating Teachers About Managing Classroom and Students. *Teaching and Teacher Education*, 4(1),1-18.
- Cangelosi, J. (1988). *S. Classroom Management Strategies*. Newyork: Longman Inc.
- Celep, C. (2002). *Sınıf Yönetimi Ve Disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelikten, M., & Şanal, M. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Demirel, Ö. (2000). *Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Doyle, W. (1986). Classroom Organisation and Management. Merlin C. Wittrock. (Ed.), *Handbook of Research on Teaching*, 3, 392-431.
- Erdemir, N. (2007). Mesleğe Yeni Başlayan Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar Ve Şikayetler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 22, 135-149.
- Erişen, Y. (1998). Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programları geliştirmede eğitim ihtiyacı belirleme süreci. *Milli Eğitim*, 140, 39-43.
- Gage, N. L., & Berliner, D. C. (1984). *Educational Psychology*. Boston: Houghton-Mifflin Comp.
- Gödek, Y. (2004). Öğretmen Eğitiminde Yeniden Yapılanma, Problemler Ve Bazı Öneriler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya*.
- Grubaugh, S., & Houston, R. (1991). Establishing a Classroom Environment That Promotes Interaction and Improved Student Behavior. *The Clearing House*, 63, 161-166.
- Güven, D. & Cevher, N. (2005). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18.
- Harris, A. H. (1991). Proactive Classroom Management: Several Ounces of Prevention. *Contemporary Education*, 62(3), 156-160.
- Jacobsen, David & Others. (1985). *Methods for Teaching. A Skills Approach*. Columbus: Second Ed. Charles and Merrill Pub. Comp.
- Jones, V., & Jones, L. S. (1998). *Comprehensive Classroom Management*. Boston: Allyn And Bacon.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayıncılık.
- Kearney, Patricia & Others. (1985). Power in the Classroom. Teacher Communication Techniques and Messages. *Communication Education*. 34(1), 19-27.
- Kıran, H. (2005). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Murat, M. Özgan, H. Arslantaş, H. İ. (2006). Öğretim Elemanlarının sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinlikleri Açısından İncelenmesi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*.3/26
- Lemlech, J. K. (1988). *Classroom Management*. Newyork: Longman Inc. Second Ed.
- Montero-Sieburth, M. (1989). Classroom Management: Instructional Strategies and the Allocation of Learning Resources. Bridges Research Report Series. *Harvard Graduate School of Education*, Nr. 4.
- Okçabol, R. & Gök, F. (1998). *Öğretmen Profili Araştırma Raporu*. 75. Yılda Eğitim. İstanbul:Tarih Vakfi Yayınları.
- Sama, E. & Tarım, K. (2007). Öğretmenlerin Başarısız Olarak Algıladıkları Öğrencilere Yönelik Tutum Ve Davranışları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 135-154.
- Schlechty, P. C. (1991). *Schools for the Twenty-First Century*. San Fransisco: Jossey-Bass Inc.
- Skinner, A. & Others. (1990). What it Takes to do Well in School and Whether I've Got it: A Process Model of Percieved Control and Children's Engagement on Achievement in School. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 22-32.
- Thompson, R. C. (1993) A Comparison of the Effects of Two Classroom Behavior Management Models Upon the Attitudes of Fourth and Fifth-Grade Children Toward School. *Dissertation Abstracts International*, 53(12), 4203.
- Yeşilyurt, E. & Çankaya, İ. (2008). Sınıf Yönetimi Açısından Öğretmenin Niteliklerinin Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 23, 274-295.
- Wolfgang, C. H. & K. L. Kelsay. (1991). Discipline and Today's Students: They're Sure Not What They Used to Be. *Contemporary Education*, 62(3), 150-155.
- Wood, G. H. (1992). *Schools That Work*. Newyork: Dutton Book.
- Woods, P. (1990). *Teacher Skills and Strategies*. London: The Falmer Press.